

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio XXXI. An, & quatenus famulus possit ministrare hero per actiones, quæ saltem ex inte[n]tione heri ad eius luxuriam deserviunt?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

DISERTATIO XXXI.

An, & quatenus famulus possit ministrare heri per actiones, quæ saltem ex intentione heri ad eius luxuriam deseruiunt?

SUMMARIVM.

Difficilimum iudicium de actionibus secundum se indifferentibus, n. 2.

Circumstantiæ, sub quibus damnatur hæc propositio, notanda, n. 3.

Dubium ortum ex ipsa propositione damnata. Et ratio illud excitandi, num. 4.

In eo dubio tutior pars eligenda, n. 5.

Rationes inclinantes in actiones famuli cum periculo vitæ, n. 6. & seq.

Quid intelligatur illis verbis [quid simile cooperando.] n. 10.

De actionibus alio modo indifferentibus, num. 11.

1. **P**ropositio 51. ex damnatis hæc est: *Famulus, qui submissis humeris scienter adiuvat herum suum ascendere per fenestras, ad stuprandum virginem, & multoties eidem subseruit deferendo scalam, aperiendo ianuam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.*

2. Cum iudicium ferre in hac materia, & in tanta varietate circumstantiarum, sit difficillimum, gratias habere debemus SS. D. Innocentio XI. quod hanc damnationem fecerit, quæ docemur, quid illicitum sit in iis circumstantiis. Et quidem quod id iu-

dicium sit difficilimum, constat, ex eo, quod ex vna parte illæ actiones, consideratæ secundum se, sunt indifferentes; ex alia vero exercitæ in talibus circumstantiis proxime iuvant ad peccatum. Ideo authores, qui ante hoc decretum scripserunt, abierunt in diversas sententias cum magna varietate; alij enim alias actiones ex memoratis condemnant, & alias approbant; alij vero è converso has condemnant, & alias approbant.

3. Ad rectam intelligentiã propositionis damnatæ, notandæ sunt circumstantiæ, sub quarum concursu damnatur propositio. Prima circumstantia est illa, quæ significatur illo termino *scienter*; nam si famulus, qui ianuam aperit feminæ ingressuræ, solum dubitat, an ea ingrediatur ad turpem congressum; non debet præsumere ingressum eius esse in pravum finem. Secunda est, quod licet actiones per se sint indifferentes, de facto tamen adiuvant herum ad turpitudinem exercendam. Tertia est, quod damnatum, ob cuius timorem famulus eas actiones exercet, sit solum, quod male tractet eum Herus, quod torvis oculis aspiciatur, aut quod è domo expellatur. Et ita his tribus concurrentibus, quod actiones famuli adiuvant ad turpitudinem de facto, & quod fiant sciendo eum pravum finem; & quod fiant ex timore eius detrimenti memorati; propositio, quæ id asseruerit licitum, damnata manet vi huius decreti.

4. Sed numquid licitum erit famulo eas actiones exercere, si timeat aliquod multo maius detrimentum, scilicet mortem, aut mutilationem à Domino valde superbo, & iracundo? Et ratio dubitandi est: nam ex vna parte videtur non damnari, cum propositio damnata solum loquatur de timore, quo famulus timet male tractari, torvis oculis aspici à Domino, &c.

&c. non autem loquitur ea propositio de timore gravissimi detrimenti. Ex alia vero parte cum in propositione supponatur, eas actiones adiuvaré ad exercendam turpitudinem, & per eas cooperari ad luxuriam, ut denotant ea verba, *aut quid simile cooperando*; videtur supponi eas actiones in illis circumstantiis esse intrinsece malas, & quæ ex nullo metu, etiam gravissimo, possint honestari.

5. Et quidem ego nō audeo hoc dubium meo iudicio decidere; censeo enim consulendam esse Romanam Cathedram. Et interim dum consulitur, illud mihi erit dubium practicum, in quo tutior pars eligenda est. Nam, ut docui in 1. part. Cris. Theol. disp. 10. cap. 2. nu. 20. & cap. 2. num. 59. & 3. part. disp. 56. cap. 9. art. 4. num. 598. & in hoc lib. disert. 4. dubium de probabilitate opinionis est dubium practicum.

6. Dices primo, id verbum *cooperatio* non apuisse Pontificem, neque ipsum declarasse, eas actiones famuli esse cooperatrices luxuriæ Heri; sed id verbum appositum esse ab Authore propositionis: ergo non est censendum eas actiones pro omni hypothese esse ita malas intrinsece, ut in necessitate gravissima non possint honestari.

7. Dices secundo. Cum Pontifex non damnet expresse eas actiones in casu, quo famulus timeret mortem ab Hero sibi inferendam, sed solum pro hypothese metuendi minus damnum; videtur dici posse, esse saltem tenuiter probabilem propositionem asserentem in aliquo casu posse eas actiones honestari: sed opinio tenuiter probabilis potest deduci ad praxim in gravissima, & urgentissima necessitate, atque adeo in periculo occisionis, eo modo, quo diximus disert. 4. ergo illæ actiones famuli poterunt honestari in eiusmodi periculo mortis. Et

quidem urgentissima necessitas est circumstantia, quæ aliquando superaddit probabilitatis vim opinioni tenuiter probabili. ergo.

8. Dices tertio. In hypothese, in qua famulus ex iusto timore occisionis aperiat ianuam concubinæ adveniēti, potest dicere intra se, [Ego aperio ianuam, non ut intret concubina, sed ut ego eripiar à periculo mortis.] In qua hypothese apertio ianuæ non videtur ordinari ad ingressum concubinæ, sed ad vitandum periculum mortis; eritque per accidens, quod deserviat ad ingressum faminae. Est enim urgentissima causa, ut ita possit famulus dirigere eam actionem ad evadendum periculum; quamvis ex malitia sua herus eam dirigat ad fovendam suam libidinem.

9. Ad hæc omnia respondeo, ea inclinare aliquanto intellectum ad hanc assertionem; sed non satis fidere posse ijs fundamentis in materia tam gravi, donec Romana Cathedra declaret, an illæ actiones famuli, quæ de facto adiuvant ad luxuriam Heri, possint in aliqua circumstantia honestari.

10. Inquires, quæ actiones sint, quæ comprehenduntur sub illis terminis, *Aut quid simile cooperando?* Et respondeo, eas esse, quæ adiuvant de facto ad exequendam luxuriam; quavis abstractæ ab illis circumstantiis sint indifferentes. Tales sunt deferre scienter concubinam ad domum Heri ad effectum luxuriæ, sive famulus deferat in sella gestaria, sive famulus eam comitando; item ferre scienter litteras provocatorias ab Hero ad concubinam, vel è converso, sive eas litteras scribere; vocare concubinam, ut adeat domum, aut cubile Heri: famulum iussu domini pergere ad sequendam mulierem, ut sciat, ubi habitet, ut id notum faciat domino. Nam hæc omnes actiones adiuvant de facto ad

ad exequendam luxuriam Heri. Ple-
rumque tamen excusantur famuli, eo
quod ignorant, ea ministeria esse pro
exercenda libidine, & quamvis me-
ra suspicione tangantur, ea solet non
esse talis, vt extrahat eos à mera du-
bitatione.

11. Aliæ autem actiones minis-
trandi, quæ non adiuuant ad exercen-
dam luxuriam, non est, cur sint illicitæ;
v. g. si concubina existens in do-
mo Heri peteret à famulo aquæ pe-
culum, non esset illicitum, aquam
illi ministrare, quia ministratio aquæ
non adiuuat ad exequendam luxu-
riam: & sic in similibus actionibus,
quæ ad id nihil adiuuant,

DISERTATIO XXXII.

*An præceptum seruandi festa
obliget sub mortali? Vbi etiam
an simultanea auditione dua-
rum medietatum Mis-
sæ impleatur præ-
ceptum?*

CAPVT I.

*Refertur propositio damnata, &
præmittuntur aliqua ad prio-
rem quæstionis partem
decidendam.*

SUMMARIVM.

*Leges Canonicas, & quinque præcepta
Ecclesiæ solum esse penalia, qui di-
xerunt? n. 1.*

*Discrimen inter mandatum simplex,
& præceptum. n. 2.*

Quinque Ecclesiæ præcepta obligare

sub culpa modo certum est. n. 3.

*Ex eo, quod aliqua leges non obligent
sub culpa, non sequitur, præceptum
seruandi festa non inducere obliga-
tionem sub culpa. n. 4.*

*Leges Ecclesiasticae alia præceptiva, di-
rectiva alia n. 5.*

*Non est de essentia legis Ecclesiasticae
obligare sub culpa. n. 6.*

*Violatio præcepti absque contemptu
peccatum non est, nisi sit contra cha-
ritatem. n. 8.*

1. **P**ROPOSITIO 52. ex damnatis hæc
est: *Præceptum seruandi festa
non obligat sub mortali, sepositio
scandalo, si absit contemptus.* In 2. part.
Chris. Theol. disp. 23. cap. 2. & seqq.
notavi Caramuelem in Theol. Regul.
disp. 102. procedere dubitanter circa
quinque Ecclesiæ præcepta, an obli-
gent solum sub pæna, & non sub cul-
pa. Et pro opinionis probabilitate ne-
gantis obligationem sub culpa, citat
in primis Seruarium Layruelzium. In
apologemate autem de probabilitate
à n. 265 multos ex veteribus citat, qui
dixerint leges canonicas, & quinque
Ecclesiæ præcepta esse solum pana-
lia, & non obstringere conscientias.
Ibi citat Caietanum, Marinum Cro-
merum, virum à Pio IV. valde lauda-
tum, Angelum, Ioannem Fernan, Ger-
sonem, Almainum; & (quod maius
est) S. Bernardum lib. de Præcep. cap.
29 maxime illis verbis. *Non ergo qua-
liscumque mandati præterito crimi-
nalem facit inobedientiam; sed repug-
nare, sed nolle obedire.*

2. Et quidem S. Bernardum non
credo loqui de præceptis Ecclesiæ, sed
de iussionibus simplicibus Prælatorum
Regularium, qui non præcipiunt
virtute voti obedientiæ; & satis clare
colligitur ex ea voce mandati, quæ in
rigore non significat præceptum ob-
stringens conscientiam, nisi ex adiunc-
tis aliud colligatur. Nam his simpli-
cibus